

Raclerie Universelle

Israel Golani - barokgitaar

Henry Grenerin ca.1625-1700

Prelude et Passacaille

Suite in d-klein

Allemande

Courante

Sarabande

Gigue

(uit: *Livre de guitare et autre pieces de musique...*, 1680)

Pièces de village (Anon.)

Mariez moy

L'Otoñera

Mascarade (Visée)

La Vielle

La Forlane

(uit: ms Vm7 6222, Bibliothèque Nationale, Paris. *L'Otoñera*
uit: Het gitaarboek van Isabel van Langenhove, ms 133.K.6,
Koninklijke Bibliotheek, Den Haag)

Anon./Jean-Baptiste Lully 1632-1687

Allemande Entrée d'Apollon

Air de Galatée

(uit: ms Vm7 844, Bibliothèque Nationale, Paris)

Robert de Visée ca.1650-ca.1725

Suite in G-groot

Prelude

Allemande

Courante

Saraband

Gigue

(uit: ms Vm7 844, Bibliothèque Nationale, Paris)

Francisque Corbette 1615-1681

Suite in a-klein

Prelude

Allemande

Courante

Sarabande

Passacaille

(uit: *La Guitarre royalle dediée au Roy de la Grande
Bretagne*, 1671)

La Villanelle

(uit: Vm7 6222, Bibliothèque Nationale, Paris)

Passacaille en rondeau

(uit: *Livre de pieces pour la guitare*, 1686)

‘Een heksenketel aan snarengeweld’

Toen Lodewijk XIV als vijfjarige in 1643 op de troon kwam, liet kardinaal Mazarin uit Italië een gitaarmeester komen om de jonge koning les te geven. Al tijdens de regering van zijn vader had de Spaanse renaissance-gitaar zijn weg gevonden naar het paleis als begeleidingsinstrument bij balletten. Maar pas tijdens het bewind van de Zonnekoning kreeg de verbeterde vijfkorige gitaar Koninklijke status. Luit- en theorbespelers als Henry Grenerin bekeerde zich al snel tot dit nieuwe instrument. Hij bekleedde de prestigieuze post van *musicien de la chambre du Roi*. Pas in 1680 – hij was toen al 55 – publiceerde hij zijn *Livre de guitarre*, waarin zestien suites zijn opgenomen.

Zeventiende-eeuwse gitaristen maakten een onderscheid tussen twee manieren van spelen: *pincer* – waarbij de snaren ieder apart met de vingers worden aangetokkeld, en *batre* – waarbij alle snaren tegelijk worden aangeslagen. Die tweede stijl maakte het grote verschil, want daardoor kon de gitarist, in tegenstelling tot de luitist, die alleen tokkelde, zijn eigen ritmesectie verzorgen. Die percussiestijl van het met de vingers over de snaren vegen noemden de Fransen *raclerie* (ofwel krabben).

Eenmaal in de mode verleidde de gitaar ook de adel; men kocht een instrument, zocht een leraar en begon in veel gevallen een gezellig album waarin de leukste populaire deuntjes werden genoteerd. Zo'n boekje is het manuscript ms. F.C. Rés.844, waarin een anonieme auteur meer dan vijfhonderd dansen, aria's en koorwerken in al of niet bewerkte vorm verzamelde, naast een aantal originele gitaarwerken van de Visée. De belangrijkste componist in deze bundel is Jean-Baptiste Lully, wiens balletten en opera's een grote schare liefhebbers hadden. Een aardige bijkomstigheid: Lully was tevens een getalenteerd gitarist.

Robert de Visée werd in 1680 *musicien de la Chambre* en bespeelde luit, theorbe, gitaar en gamba; daarnaast trad hij ook een enkele keer op als zanger. In 1719 werd hij aangesteld als vaste gitarist van de koning. Het verbaast dan ook niet dat hij veel bewerkingen maakte voor dit instrument, zoals de suite in G-groot, waarvan ook een getransponeerde versie bestaat voor theorbe. De Visée had een speciaal talent voor fraaie, lang uitgesponnen melodische lijnen. In zijn muziek komt het maar sporadisch voor dat de snaren aangeslagen moeten worden, en dan alleen om de voortgang van de melodie te waarborgen.

Het manuscript Vm7 6222 bevat veel volksdansen die niet direct tot de dansen van de hofsuite behoren. Naast de boerendans *La Folrane*, de betoverde *La Vielle*, en het lyrische *Mariez moy*, klinken ook *La Villanelle* en de *Mascarade* van de Visée, die befaamd zijn om hun opgewonden karakter. *L'Otoñera* komt uit een interessant handschrift gemaakt voor een jonge vrouw uit het hertogdom Brabant, Isabel van Langenhove. Als meisje verzamelde zij naast gedichten en liederen ook gitaarmuziek met, zoals de titel van het stuk al suggereert, een Spaanse inslag. Later trouwde Isabel met Leo Jan de Pape, 'advocaat-fiscaal van de Souvereine Raad van Brabant, voorzitter van de Geheime Raad'.

De gitarist Francisque Corbette, ofwel Francisco Corbetta, was als flamboyant Italiaans virtuoos een van de weinige musici die in het zeventiende-eeuwse Europa een succesvolle internationale carrière opbouwden als freelancer. Overal vond hij wel een hem welgezend monarch, maar de beste contacten onderhield Corbette met Versailles. Regelmatig reisde hij naar Frankrijk om les te geven, niet alleen aan de koning, maar ook aan hofmusici als Visée. Zijn composities vertonen een uitgelezen balans tussen de getokkelde en de geslagen speelwijze. Korte melodische motieven, rijk geornamenteerd, zijn verweven met akkoordpassages die de dissonant niet schuwen. De graaf van Grammont merkte eens op, toen hij een aantal hofmusici een sarabande van Corbette had horen uitvoeren: '...et Dieu sait la raclerie universelle que c'était...' ('en God weet wat voor een heksenketel aan snarengeweld dat gaf.')

Tekst: Israel Golani